

Inhoud

1	Inleiding	13
1.1	Wat biedt dit boek?	13
1.1.1	Het onderwijs in het Nederlands	13
1.1.2	Een praktische didactiek	14
1.1.3	De onderbouw	14
1.2	De kerndoelen Nederlands	15
1.3	Doorlopende leerlijnen en Referentiekader taal	19
1.4	Vakdidactische uitgangspunten	21
1.4.1	Communicatief taalonderwijs	21
1.4.2	De opbouw van communicatief taalonderwijs	25
1.4.2.1	Indeling van de leerstof in drie typen vaardigheden	25
1.4.2.2	Transfermogelijkheden van de leerstof	28
1.4.2.3	Toenemende complexiteit van de leerstof	31
1.5	Gebruiksmogelijkheden van dit boek	33
1.5.1	Omschrijving van de doelgroepen	33
1.5.2	Omschrijving van de inhoud en opbouw	35
1.5.3	Aanwijzingen voor het gebruik	35
1.5.3.1	Lesmateriaal	35
1.5.3.2	Lesorganisatie	36
1.5.3.3	Wijze van lesgeven	37
1.5.3.4	Planning van de leerstof	39
1.6	Gebruikte bronnen	39
1.7	Literatuur	40
2	Lezen	41
2.1	Inleiding	41
2.2	De leerlingen	42
2.3	Kerndoelen en referentieniveaus voor het leesonderwijs	43
2.4	Leerstof lezen	48
2.4.1	Technisch lezen	49
2.4.2	Oriënteren op het lezen	50
2.4.3	Inhoud verkennen	53

2.4.4	Informatie verwerken	55
2.4.4.1	Woorden, uitdrukkingen en afkortingen begrijpen	55
2.4.4.2	Leestekens begrijpen	58
2.4.4.3	Tekstverbanden herkennen en begrijpen	59
2.4.4.4	Subjectief taalgebruik herkennen	62
2.4.4.5	De bedoeling van de schrijver vaststellen	64
2.4.5	Reflecteren op de tekst	66
2.4.6	Reflecteren op het lezen	67
2.4.7	Instructies	69
2.4.8	Reclameteksten	71
2.4.9	Nieuwsberichten	73
2.4.10	Langere artikelen in de media	76
2.4.11	Schoolboeken	78
2.4.12	Schema's	81
2.4.13	Gegevensbestanden	83
2.4.14	Formele informatie	88
2.5	De toetsing van lezen	89
2.6	Literatuur	93
2.6.1	Artikelen	93
2.6.2	Boekpublicaties	105

3 Schrijven 113

3.1	Inleiding	113
3.2	De leerlingen	114
3.3	Kerdoelen en referentieniveaus voor het schrijfonderwijs	115
3.4	Leerstof schrijven	119
3.4.1	Technisch schrijven: handschrift	120
3.4.2	Oriënteren op het schrijven	122
3.4.3	Inhoud voorbereiden	124
3.4.4	Informatie verstrekken	125
3.4.4.1	Woordkeus	125
3.4.4.2	Spelling	126
3.4.4.3	Interpunctie	129
3.4.4.4	Zinsbouw	131
3.4.4.5	Tekst- en alineaopbouw	132
3.4.4.6	Opmaak van teksten	133
3.4.5	Reflecteren op de tekst	136
3.4.6	Reflecteren op het schrijven	138
3.4.7	Brieven en e-mails	139
3.4.8	Verslagen	141

3.4.9	Formulieren	143
3.4.10	Advertenties	144
3.4.11	Instructie geven	146
3.4.12	Betogende teksten	147
3.4.13	Werkstukken	149
3.4.14	Creatief schrijven	151
3.5	De toetsing van schrijven	154
3.6	Literatuur	157
3.6.1	Artikelen	157
3.6.2	Boekpublicaties	170

4 Spreken/luisteren 177

4.1	Inleiding	177
4.2	De leerlingen	178
4.3	Kerdoelen en referentieniveaus voor het spreek- en luisteronderwijs	179
4.4	Leerstof spreken/luisteren	188
4.4.1	Spreken	188
4.4.1.1	Technisch spreken	188
4.4.1.2	Oriënteren op het spreken	189
4.4.1.3	Inhoud voorbereiden	191
4.4.1.4	Informatie verstrekken	193
4.4.1.5	Reflecteren op de (gesproken) tekst	197
4.4.1.6	Reflecteren op het spreken	198
4.4.1.7	Vertellen en samenvatten	199
4.4.1.8	Instructie geven	201
4.4.1.9	Presenteren van een boek	202
4.4.2	Luisteren	204
4.4.2.1	Concentreren	205
4.4.2.2	Oriënteren op het luisteren	206
4.4.2.3	Inhoud verkennen	208
4.4.2.4	Informatie verwerken	209
4.4.2.5	Reflecteren op de (gesproken) tekst	211
4.4.2.6	Reflecteren op het luisteren	212
4.4.2.7	Instructies	214
4.4.2.8	Leerstof	215
4.4.2.9	Reclame	217
4.4.2.10	Informatieve programma's	218

4.4.3	Gesprekken voeren	221
4.4.3.1	Gespreksconventies kennen	221
4.4.3.2	Oriënteren op het gesprek	222
4.4.3.3	Inhoud voorbereiden	224
4.4.3.4	Informatie uitwisselen	225
4.4.3.5	Reflecteren op het gesprek	228
4.4.3.6	Reflecteren op het voeren van gesprekken	229
4.4.3.7	Informereren bij instanties	230
4.4.3.8	Vraaggesprekken	232
4.4.3.9	Discussies	235
4.4.3.10	Debatten	237
4.5	De toetsing van spreken/luisteren	238
4.6	Literatuur	241
4.6.1	Artikelen	241
4.6.2	Boekpublicaties	244

5 Fictie 247

5.1	Inleiding	247
5.2	De leerlingen	248
5.3	Kerdoelen en referentieniveaus voor het fictieonderwijs	249
5.4	Leerstof fictie	252
5.4.1	Leren praten over fictie	253
5.4.2	Leren vragen stellen over fictie	255
5.4.3	Een mening leren vormen over fictie	256
5.4.4	De relatie tussen fictie en werkelijkheid leren zien	258
5.4.5	Kenmerken van fictie leren zien	259
5.4.6	Kennismaken met schrijvers	260
5.4.7	De bibliotheek leren kennen	261
5.4.8	Fictie leren kiezen	262
5.4.9	(Jeugd)verhalen	264
5.4.10	(Jeugd)romans	265
5.4.11	Strips	266
5.4.12	Gedichten	267
5.4.13	Series en films	268
5.4.14	Dagboeken	269
5.4.15	Toneelstukken	270
5.4.16	Fictie uit verschillende culturen	271

5.5	De toetsing van het lezen van fictie	273
5.6	Literatuur	275
5.6.1	Artikelen	275
5.6.2	Boekpublicaties	285
6	Taalbeschouwing	291
6.1	Inleiding	291
6.2	Taalbeschouwing als reflectie op taalgebruik	292
6.2.1	Inleiding	292
6.2.2	De leerlingen	292
6.2.3	Kerdoelen en referentieniveaus voor taalbeschouwing als reflectie op taalgebruik	293
6.2.4	Leerstof taalbeschouwing als reflectie op taalgebruik	295
6.3	Taalbeschouwing als studie van taalvariatie	301
6.3.1	Inleiding	301
6.3.2	De leerlingen	302
6.3.3	Kerdoelen en referentieniveaus voor taalbeschouwing als studie van taalvariatie	303
6.3.4	Leerstof taalbeschouwing als studie van taalvariatie	304
6.3.4.1	Kernbegrippen taalverschijnselen	304
6.3.4.2	Standaardtalen	307
6.3.4.3	Dialecten en regiolecten	310
6.3.4.4	Groepstalen	312
6.4	Literatuur	314
6.4.1	Artikelen	314
6.4.2	Boekpublicaties	321
6.4.3	Advieslijst taalbeschouwelijke termen Nederlands (Ministerie van Onderwijs en Vorming, Vlaanderen)	323
	Bijlage 1 Relevante websites voor het vak Nederlands	327
	Bijlage 2 Taalverzorging	331
	Register	337
	Over de auteurs	344